

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis Universa, Complectens Omnia Morum Præcepta, Et Principia Decisionis Omnium Conscientiæ Casuum, Suis Quæque Momentis Stabilita

Ad usum Parochorum, & Confessariorum

Continens Tractatus de Conscientia, de Legibus, de Peccatis, de Virtutibus
Theologicis, de Religione, & Beneficiis. Adjunctis in hac editione
Propositionibus ad hanc usque proscriptis

Antoine, Paul-Gabriel

Ingolstadii, 1734

VD18 90392140

Cap. V. De Interpretatione, & Epiichia.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40986

ibi moretur solum ad sumendum cibum: quia mora non est proportionata impletioni precepti. Econtra tenetur audire sacrum, si sufficienti tempore moretur, vel si Festum servetur in loco, ubi pernoctavit, aut in toto illo territorio, per quod usque ad meridiem acturus est iter.

CAPUT V.

De Interpretatione, & Epiichia.

Q. 1. **Q**uid, & quotuplex est interpretatio Legis?

Resp. Interpretatio Legis est explicatio sensus Legis. Triplex est; authentica, Usualis, & Doctrinalis. Interpretatio authentica, seu cum autoritate prolata est ea, quæ fit per ipsum Legislatorem, vel ejus Superiorem, vel successorem, vel per Ministros ab ipso constitutos: habetque vim Legis, cum procedat à Superiore habente potestatem Legem condendi, & explicandi in sensu, in quo vult illam servari. Usualis est, quæ petitur ex communi usu, nam *consuetudo est optima Legum interpret.* Cap. 8. *de consuet.* Doctrinalis est ea, quæ fit per homines doctos, ac peritos. Quamvis hæc non habeat vim legis, cum non procedat à potestate jurisdictionis,

Tom. I. I sed

sed à judicio peritorum ; tamen impru-
denrer, & contra rectam rationem rejice-
retur, si in eam Doctores omnes consenti-
ant. Si verò Doctores inter se dissenti-
ant de sensu, & obligatione Legis, tunc te-
nemur sequi opinionem tutiorem, & pro-
babiliorē : licebit tamen sequi minùs tu-
tam, si sit certò, & notabiliter probabilior
tutiore, juxta dicta de opinione proba-
bili.

Interpretatio iterum duplex est. Una
simplex, qua explicatur ambiguitas verbo-
rum Legis ; & altera per æquitatem, qua
interpretamur casum aliquem particula-
rem non comprehendì in Lege, quamvis
verba Legis clara sint, & generalia. Hæc
dicitur Epiichia.

*Q. 2. Quenam sunt regula apte ad
recte faciendam interpretatio-
nem Doctrinalem?*

Resp. Hæ à Doctores traduntur. 1.
Accipienda sunt verba Legis secundum
eorum proprietatem, & usitatam acceptio-
nem, nisi sic accepta injustitiam, vel absur-
ditatem continerent, aut Legem inuti-
lem redderent. Quia Legislator de-
bet Legem clarè, ideòque verbis secundum
eorum proprietatem, & communem signi-
ficationem intellectis exprimere: Alioquin
nihil firmum stabiliret, & errandi occasio-
nem

nem daret. In dubio autem usus, & acceptio communis verborum præferri debet eorum proprietati.

2. Correctio Legum vitanda, quoad fieri potest ex Cap. 29. *de elect.* in 6. Nam ordinariè Legum mutatio noxia, aut incommoda est communitati.

3. Si Legis verba sint æquivoca, vel ambigua, eorum significatio spectanda est ex antecedentibus, & consequentibus, ex materia & circumstantiis Legis, atque etiam ex aliis Legibus, in quibus eadem verba, vel similia in tali, & tali sensu accipiuntur, sed præsertim ex fine Legis, ex Cap. 6. *de verb. signif.* ibi: *Intelligentia dictorum ex causis est assumenda dicendi; quia non sermoni res, sed rei est sermo subjectus.* Et ex Sancto Thom. in 3. Dist. 37. a. 4. *Sicut Lex lata est mensura subditorum in suis actibus, ita hoc, ad quod respicit Legislator, quod est Legis intentio, & finis, est mensura Legis positiva.*

4. Lex pœnalis, & omnia alia onerosa strictè interpretanda est, ex Reg. Jur. 49. in 6. *In pœnis benigniter est interpretatio facienda.* In favorabilibus verò lata est facienda, ex Reg. 15. Jur. in 6. *Odia restringi, & favores convenit ampliari.* Hinc pœnæ non extenduntur ad casum in Lege non expressum. Nec in Legibus pœnalibus valet argumentum à pari, imò nec à minori ad majus: nam Legislator

potest velle punire minus crimen, non majus, eò quòd illud sæpius patretur, vel sit periculosius bono communi.

5. Lex generaliter, vel indefinitè loquens, omnia significata propria comprehendit. Nam verba generalia generaliter accipienda sunt, *ubi jus non distinguit, nec nos distinguere debemus.* i. Argum. l. 8. ff. de publician.

6. Lex intelligenda est, & servanda secundùm receptam consuetudinem. *Optima enim est Legum interpretis consuetudo.* l. 37. ff. de Legibus. & Cap. 8 de consuet.

7. Aliquando Legislátor loquitur de singulari casu, vel personâ, non quòd velit Legem ad hunc casum, vel personam restringere, sed iis utitur exempli gratiâ: nam exemplum non limitat dispositionem, sed declarat. Quare valet hæc regula: cum Lex frequentioris usûs causâ aliquid decernit, casum minùs frequentem non excludit, sed comprehendit.

8. Lex positiva non semper ob paritatem rationis extendi debet ad casus sub lata verborum forma non comprehensos. Quia non ratio Legis, sed voluntas Legislátoris significata subditis est Lex, & obligat. Hic autem potuit velle ad unum obligare, & non ad aliud, unum crimen punire non aliud, quamvis esset eadem ratio pro utroque. Legis enim positivæ dispositio omninò pender à libera voluntate

tate Legislatoris, qui non obligat, nisi ad id, ad quod sufficienter declarat se velle obligare.

Dixi, *non semper*. Nam Lex extenditur ob identitatem rationis in his casibus:

1. Si aliqua iniquitas, vel absurditas fequeretur ex eo, quod Lex non extendatur ad alios casus non expressos.
2. In correlativis, nam dispositum in uno correlativo censetur esse dispositum in alio *Rom. ex l. ult. Cod. de indicta viduit*. Sic Lex statuens de uxore censetur idem statuere de marito, quando est par ratio pro utroque, ut cum agitur de debito conjugali.
3. In æquiparatis, & connexis.
4. Cum Lex exprimit rationem, ob quam fertur, secundum multos extenditur ad casus, in quibus clarè occurrit eadem ratio Legis: quia ubi ratio exprimitur, censetur eadem esse dispositio pro casibus, ubi clarè repetitur; neque tunc est interpretatio extensiva, sed declaratio comprehensiva.
5. In judiciis ex l. 12. ff. *de legib.* Nam prudentia, & recta ratio dicat, ut cum pro aliquo casu decidendo non est certa Lex, decisio illius petatur à similis casus decisione.

Not. Particulæ *aut, vel* aliquando accipiuntur copulativè ex l. *Sapè ff. de verbor. signif.* ut cum inter illas ponuntur ea, quæ non separantur. Particulæ *seu, sive* ple-

rumque sumuntur copulativè, aliquando tamen disjunctivè.

Q. 3. Quandoam licet uti Epiichia?

Not. Epiichia est benigna, & rationalis interpretatio, casum aliquem particularem, ob suas circumstantias, non comprehendi Lege, quamvis per verba generalia latâ; ideòque Legem non obligare in tali casu. Hinc sola Lex positiva admittit Epiichiam, non naturalis: quia sola Lex positiva statuit per verba generalia, quæ restringenda sunt ex æquitate in certis casibus. At Lex naturalis excipit omnes casus excipiendos: est enim Ordinatio divina per dictamen rationis intimata de omnibus, & singulis, quæ ex naturâ rei agenda, vel omittenda sunt, ad honestè, ac rectè vivendum.

Resp. I. Aliquando necesse est uti Epiichia; quoties nempe secundum verba generalia legis agendo, fieret aliquid contra rectam rationem, vel bonum commune. Nam Lex nunquam obligat ad aliquid irrationabile, vel noxium bono communi: ut si v. g. Lex generatim ferretur, ne aperirentur noctu portæ civitatis; esset contra rectam rationem, & intentionem Legislatoris eas non aperire in eventu, quo copiæ auxiliares admittendæ essent in urbem, alioqui interficiendæ ab hostibus illam obsidentibus.

Re/ò.

Resp. II. Uti licet Epiichia, quando evidens est, non posse servari Legem sine gravi damno, cum quo constet Legem non obligare, saltem si adiri nequit Superior. Nam tunc certò, & prudenter judicamus Legem non obligare in tali casu.

Resp. III. In dubio, num aliquis casus comprehendatur in Lege, debet consuli Superior, ex Cap. 31. *de sent. excom.* & 1. *ult. Cod. de Legibus.* Si non possit consuli, non licet uti Epiichia, sed servanda est Lex. *Ita S. Thom. 2. 2. q. 120. 2. 1. ad 3. Azor, & alii.* Quia in dubiis tutior pars semper eligi debet. Nec tunc absque determinatione Superioris formari potest iudicium prudens, & moraliter certum Legem non obligare.

CAPUT VI.

De Dispensatione.

Not. Dispensatio est relaxatio Legis, seu exemptio à Legis obligatione in aliquo casu particulari, ubi Lex ceteroquin obligaret. Hinc differt 1. ab interpretatione, quâ non relaxatur obligatio, sed solam declaratur Legem non obligare in certis casibus. 2. à privilegio, quod est facultas permanens concessa per modum Legis, & sæpè non est contra, sed præter